

Zbiory Zespołu Szkół nr 5

Fot. Andrzej Czyżewski, zbiory Muzeum Miejskiego w Tychach

Początki szkolnictwa zawodowego w Tychach, czyli jak „wykluwała się” budowlanka

Maria Lipok-Bierwiaczonek
2022

Początki. Zaczęło się w 1946 roku

Pracowni szkoły. Dnia 3 grudnia 46r., o godz. 8 rano została powołana do życia na terenie Tych Publiczna Szkoła Doksztalująca Zawodowa. Dotychczas uczniowie rzemieślników musieli uczęszczać do okolicznych szkół w Chikotowie lub Dieruniu Targm. Znacząca odległość do tych miejscowości (6-10 km), a także brak środków lokomocji bardzo utrudniał uczniom korzystania z nauki w tych ośrodkach. Dlatego też rzemieślnicy rozpoczęli z początkiem r. 1946 starania o utworzenie szkoły doksztalującej w Tychach, wytykając do Kuratorium Ośw. Szkół St. Wiatrowskich zbiorową petycję. W odpowiedzi na to pismo Kuratorium zapowiedziało pozytywne rozpatrzenie wniosku w r. szkol. 1946/47. Tymczasem brak własnego budynku, umeblovania i nauczycieli były przeszkodami. Ktoś opowiadał o warcie szkoły. Tulejny Leonid Smirnow zobowiązał się wyremontować i umeblovować trzy salki w budynku porostawiającym przy ul. Kojciński 14. Najmniejsza salka miała być przeznaczona na kancelarię, a dwie pozostałe o wymiarach 6x8 i 2x8 - na saly klasowe. Koordynator delegacji rzemieślników udawał się 3-krotnie do Kur. Ośw. Szkół, by poprosić o otwarcie szkoły i wyjednać przeniesienie nauczycieli ze szkółnictwa powszechnego do nowo powstającej szkoły zawodowej. Na czelę delegacji stali: ob. Borka Józef, mistrz Dominian, ob. Borka Józef, mistrz Stolarz. Inni mieli brać w interesach udział: ob. Borka Henryk, mistrz elektrotek, ob. Borka Józef, mistrz Stolarz oraz ob. Stawiecki.

3.
4. Dnia 3 grudnia 46r., o godz. 8 rano została powołana do życia na terenie Tych Publiczna Szkoła Doksztalująca Zawodowa. Dotychczas uczniowie rzemieślników musieli uczęszczać do okolicznych szkół w Chikotowie lub Dieruniu Targm. Znacząca odległość do tych miejscowości (6-10 km), a także brak środków lokomocji bardzo utrudniał uczniom korzystania z nauki w tych ośrodkach. Dlatego też rzemieślnicy rozpoczęli z początkiem r. 1946 starania o utworzenie szkoły

Pierwsza strona z kroniki Publicznej Szkoły Doksztalującej Zawodowej w Tychach i jej powiększony fragment – zapisek Czesława Grota.

Nazwa szkoły – to kontynuacja nomenklatury sprzed 1939 r.

Początki. Pierwszy kierownik szkoły – Czesław Grot

Czesław Grot, przed 1939 r.

Zapisy w kronice prowadził:

<i>L.p.</i>	<i>od</i>	<i>do</i>	<i>Nazwisko i imię</i>	<i>charakter służb.</i>
<i>1.</i>	<i>1. XII. 46</i>	<i>1 IX 51*</i>	<i>Grot Czesław</i>	<i>p.o. dyr. szkoły</i>
<i>2.</i>	<i>1 IX 1951</i>	<i>1 IX 1952</i>	<i>Hycerek Maria</i>	<i>sekretarka</i>

Czesław Grot był autorem wydanej w 1938 r. monografii wsi Paprocany. Pochodził z Wielkopolski, pracę w szkole paprocańskiej podjął w 1929 r. po ukończeniu Seminarium Nauczycielskiego w Poznaniu. W latach 1946-1952 kierował pierwszą szkołą zawodową w Tychach. W 1956 r. przeniósł się do Wronek (Wielkopolska). Zmarł w Poznaniu w 1983 r.

Na zdjęciu z prawej nauczyciele ze szkoły w Paprocanach, od lewej: kierownik Filip Nowara, Klara Koczur, Czesław Grot, przed 1939 r.

Przez pierwsze tygodnie szkoła zawodowa mieściła się w budynku Szkoły Powszechnej nr 1 (obecnie SP nr 1), w styczniu 1947 r. przeniosła się do swojej docelowej siedziby przy ulicy Kościuszki (wtedy głównej ulicy Tychów)

Szkoła Podstawowa nr 1, pl. Wolności

Budynek przy ul. Kościuszki, siedziba szkoły zawodowej w latach 1947-1950 r. (vis-a-vis obecnego targowiska)

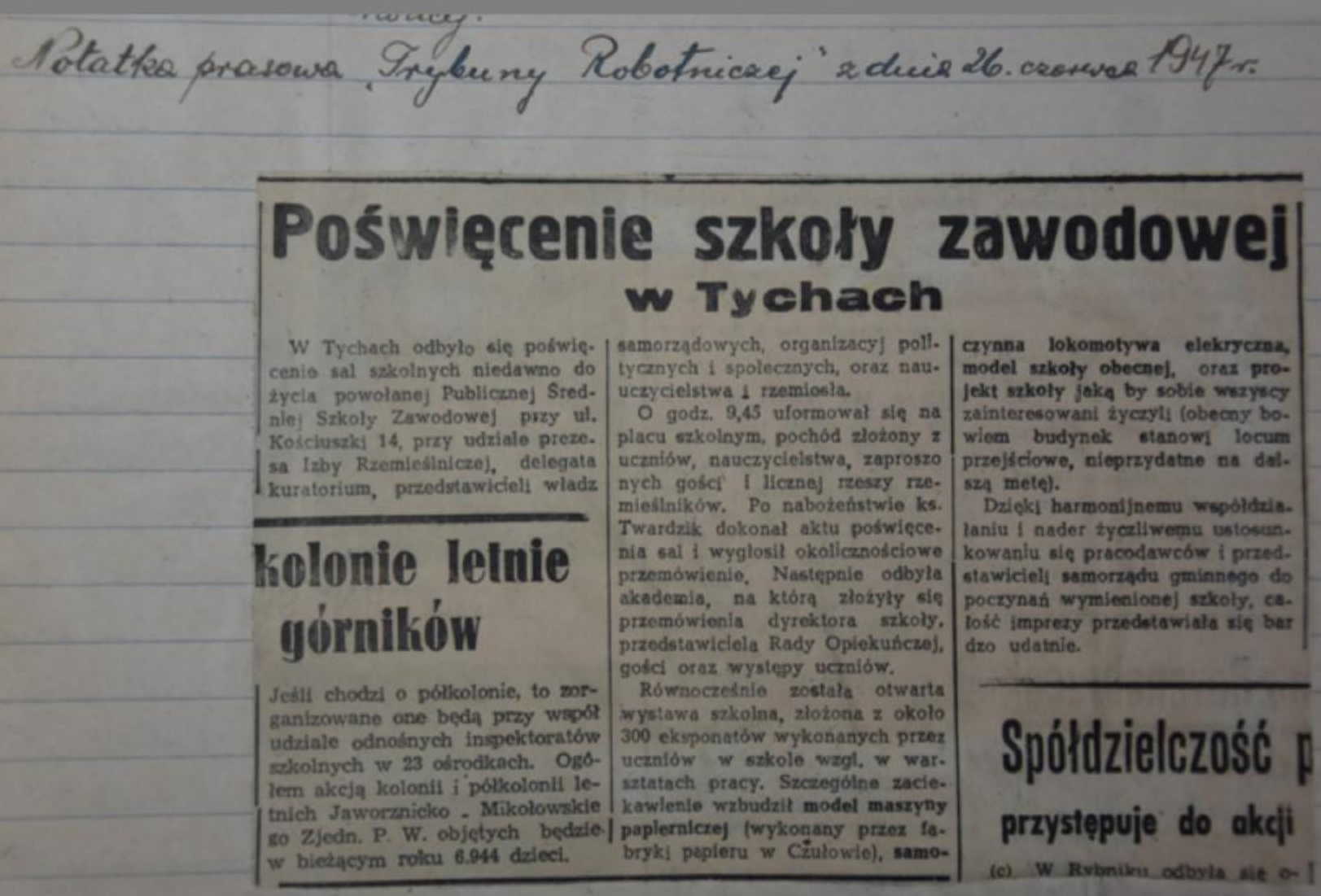
Trudne początki: składane stoły, krzesła ogrodowe, braki finansowe

do wakacji Bożego Narodzenia, dnia 13 stycznia 1947r. szkoła przeniosła się do istniejącego budynku przy ul. Kościuszki 14. Głównie umeblowanie stanowiły składane stoły i krzesła ogrodowe, które tutaj przy browar wypożyczył szkoła do czasu zastąpienia ich przepisowymi sprzętami.

Nieca. Ponieważ powstała szkoła nie miała podstawowych finansowych, bo budżet gminny nie przewidywał żadnych kwot na rzecz szkoły doświadczył. Kierownictwo szkoły powołało 15. listopada 1946r. tymczasową Radę Opiekunów, w skład której weszli:

ob. Zosia Karol - przewod. Związeku Lechów - przewod. Radę

W 1947 r. było jeszcze możliwe poświęcenie szkoły

O poświęceniu sal lekcyjnych szkoły przez ks. Eryka Twardzika pisała „Trybuna Robotnicza” z dnia 26 czerwca 1947 r., co dyr. Czesław Grot odnotował w kronice i wkleił wycinek prasowy.

W 1946 r. powstało w Tychach także Państwowe Gimnazjum Spółdzielcze, które przygotowywało pracowników handlu (dorosłych). Tę szkołę organizował i kierował nią Ludwik Bogobowicz. Placówka mieściła się w budynku przy ul. Nowokościelnej, a jej internat w willi przy ul. Damrota. Gimnazjum działało do 1950 r., po czym rozwiązano je.

Powyżej winieta papieru firmowego Gimnazjum Spółdzielczego. Obok zdjęcia budynków szkoły i internatu (drugi, zwany potocznie willą Drabika, mieści obecnie Bank Spółdzielczy).

Uczniowie Państwowego Gimnazjum Spółdzielczego w Tychach, ok. 1947 r.
W drugim rzędzie czwarty z prawej dyrektor Ludwik Bogobowicz

Tymczasem kierowana przez Czesława Grota szkoła od 1947 r. nosiła już nową nazwę, co Grot skrupulatnie odnotował w kronice:

Wzór piśmienia używanej w pierwszych miesiącach

Publiczna Szkoła Dokształcająca Zawodowa
W TYCHACH

Zmiana nazwy szkoły. Dekretem z dnia 3. II. 47 r. dotychczasowe publiczne szkoły dokształcające zostały przemianowane na publiczne średnie szkoły zawodowe. W związku z tym zaprowadzono nowe piśmienie szkolne.

Publiczna Średnia Szkoła Zawodowa
W TYCHACH

Kiedy w 1950 r. rozwiązano Państwowe Gimnazjum Spółdzielcze oba jego budynki przekazano szkole zawodowej. Czesław Grot w kronice z radością zapisał:

Rok szkolny 1950/51

Nowy rok szkolny 1950/51 rozpoczął się pod znakiem zwycięskiego zakończenia walki o nowe pomieszczenie dla szkoły. Walka prowadzona była od dłuższego czasu o to, kto ma rządzić budynkiem po Państwowym Gimnazjum Spółdzielczym dla dorosłych które zostało ostatecznie zlikwidowane w dniu 30 czerwca 1950 r. Pretensje do tego budynku miało także przedszkole silnie popierane przez Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w Tychach ^{i Pow. Rad. PZPR}. Jednak uchwała Gminnej Rady Narodowej w Tychach oraz decyzja DOSZ w Katowicach przesądziły sprawę na korzyść naszej szkoły.

Nauczyciele i uczniowie szkoły przed nowo pozyskanym budynkiem,
Czesław Grot udekorowany girlandą. Radośnie!

Zdjęcie przejętego budynku szkoły wklejone zostało do kroniki

Szkoła rozwijała się, przybywało klas, więc i tu wkrótce zrobiło się za ciasno

Kolejna zmiana w tyskim szkolnictwie ponadpodstawowym

W 1949 r. w Tychach powstała kolejna szkoła średnia: przeniesione z Bydgoszczy Gimnazjum Przemysłu Fermentacyjnego (po pożarze tamtejszego budynku szkoły). Dyrekcja tyskiego browaru zaproponowała tymczasowe miejsce dla szkoły i internatu oraz wydzieliła parcelę pod budowę nowego obiektu.

Nowy gmach był gotowy w 1952 r., w jego otwarciu w dniu 25 kwietnia uczestniczyli uczniowie „naszej” szkoły zawodowej. Nie wiedzieli, że za parę lat ich szkoła znajdzie czasowe lokum w drugim gmachu „browarnika”, przeznaczonym właściwie na internat.

A „browarnik” od 1952 r. miał już nową nazwę: nie Gimnazjum Przemysłu Fermentacyjnego, ale Technikum Przemysłu Browarniczego.

Zmiana sytuacji zewnętrznej

4 października 1950 r. Prezydium Rządu podjęło decyzję o rozbudowie Tychów.

W okresie planu sześcioletniego [1950-1955] Tychy miały być rozbudowane do rzędu miast 30-tysięcznych, a w perspektywie do 100 tysięcy mieszkańców. Wiosną 1951 r. gotowy był projekt pierwszego osiedla A, latem rozpoczęła się budowa na polach w pobliżu stacji PKP.

Wkrótce na absolwentów tyskiej szkoły zawodowej będą czekać miejsca pracy w przedsiębiorstwach budujących miasto.

Zdjęcia ze zbiorów Muzeum Miejskiego w Tychach

Kilkukrotne zmiany nazwy szkoły

1952 r.: Zasadnicza Szkoła Budowlano-Metalowa

ZASADNICZA SZKOŁA BUDOWLANO - METALOWA W TYCHACH przyjmuje WPISY na wydziały ślusarstwa: maszynowego, budowlanego i hydraulicznego. Przy szkole — internat dla chłopców.

STAROBIELSKA FABRYKA KOS w WAPIENICY k. BIELSKA zawiadamia, że zgodnie z uchwałą Rady Państwa i Rady Ministrów w sprawach rozpatrywania SKARG I ZAZALEŃ celem wzmocnienia kontroli społecznej dot. działalności naszego Zakładu, Dyrekcja wyznaczyła dzień przyjęć dla pracowników i osób zainteresowanych w KAŻDE WTORKI od godz. 14—16. Zgłaszających się, przyjmować będzie osobiście dyrektor zakładu lub jego

*Dz. Zakł.
23. VI.
1952.*

Anons prasowy wklejony do kroniki szkoły, 1952 r.
To ostatni rok pracy w tej szkole dyr. Czesława Grota.
1.01.1953 r. dyrektorem został Sylwester Horczyński.

Od 1 września 1959 r. nazwa: Szkoła Rzemiosł Budowlanych

We wrześniu 1957 r. szkoła przenosi się do nowego, drugiego obiektu w zespole „browarnika” (zajmuje część gmachu). Dotychczasową siedzibę szkoły przy Nowokościelnej zamieniono na internat.

Na zdjęciu: z prawej dyr. Sylwester Horczyński, z lewej wicedyr. Jan Lipok, w tle budynek Technikum Przemysłu Browarniczego.

Uczniowie Szkoły Rzemiosł Budowlanych ok. 1959 r.

Przed budynkiem szkoły przy ul. Browarowej

Z dyr. Sylwestrem Horczyńskim (stoi z prawej)

Z wicedyr. Janem Lipokiem (w pierwszym rzędzie w środku)

W tym czasie na polu na obrzeżach osiedla E rozpoczęła się już budowa przyszłej siedziby Szkół Rzemiosł Budowlanych

W maju 1962 roku budowa została zakończona. Podjęta została decyzja o podziale szkoły na dwie. Do nowej siedziby miały się przenieść tylko klasy przygotowujące do zawodów budowlanych, aby Szkoła Rzemiosł Budowlanych miała wyraźną specjalizację. Klasy „metalowe” wyodrębniono i utworzono z nich Zasadniczą Szkołę Metalową, ulokowaną w obiekcie przy ul. Nowokościelnej (zamiast internatu). Sylwester Horczyński pozostał dyrektorem ZSM.

Jan Lipok jako wicedyrektor SRB od maja do września 1962 organizował szkołę w nowym obiekcie, miał pieczę nad jej wyposażaniem.

Oddanie do użytku nowego gmachu powiązano z utworzeniem Technikum Budowlanego, działającego obok SRB.

Dyrektorem nowej szkoły 1 września 1962 r. został inż. Bernard Wieczorek.

A zaczęło się od Szkoły Doksztalcającej Zawodowej dyrektora Czesława Grota...

Publiczna Szkoła Doksztalcająca Zawodowa

Państwowa Średnia Szkoła Zawodowa

Zasadnicza Szkoła Budowlano-Metalowa

Szkoła Rzemiosł Budowlanych

Technikum Budowlane
i Szkoła Rzemiosł Budowlanych

Zasadnicza Szkoła Metalowa

Uroczystość otwarcia szkoły 4 września 1962 – ciekawe wpisy gości do Złotej Księgi

TECHNIKUM

BUDOWLANE
SZKOŁA RZEMIOŁ
BUDOWLANYCH

m. STEFANA FRANCISZKA

Z prawej: wpis Edwarda Gierka, wówczas I sekretarza Komitetu Wojewódzkiego PZPR

Siemiel.

Korzystam z okazji, aby poprosić Karty tej Księgi stojącej Dydaktyki, Radzie Pedagogicznej i młodzieży, zyczenia osiągnięcia i murach tej Szkoły jak najlepszych wyników w nauce i pracy społecznej.

Technikum Wasze otrzymało zaszczytne imię Komunisty tow Stefana Franciszka który pod pseudonimem "Robert" działał w czasie okupacji hitlerowskiej na terenie Śląska i Zagłębia. Jego męstwo i odwagę, jego nieustraszoną działalność i wreszcie jego męczeńską śmierć i losach robotniczego gestapo niech będzie dla młodzieży Technikum wzorem jak żyć i pracować dla Polski Socjalistycznej.

Siemiel.

Tyszy dnia 4. IX. 1962 r.

W Księdze jest wiele wpisów gości odwiedzających szkołę, np. Leonida Teligi (opłynął samotnie świat jachtem Opty), są wpisy gości z różnych krajów, w tym pełna zachwyty notatka nauczycielki z Hartford w USA:

Sierpień 9, 1963

Żadnym jestem nowoczesnym, piskim
wyglądem szkoły. To to jest po prostu pałac.

Naprawdę mnie radosi fakt, że w mojej Ojczyźnie
buduje się takie szkoły.

Nauczycielka z Hartford Conn U. S. A.
M. K.

dnia 25. kwietnia 1964 roku dokonano wżeczenia sztandaru dla Technikum Budowlanego i Szkoły Remontu Budowlanych w Tychach, ufundowanego przez Komitet Rodzicielski.

Uroczystości uświetniła gwiazda pamiątkowego wiatu ziemi:

Plk. Jerzy Ziętek Pzew. M.R.N.
 Mgr Kieżystow Lesniak Pzew. M.R.N.
 ob. M. Świątek kurator KOSK
 mgr inż. J. Suchel V-kurator
 inż. B. Kieżurek Dyr. TBI 6RB
 mgr. St. Oskęwa
 ob. K. Janik
 ob. Ewałd Noh bez. KP PZAR
 ob. M. Elchacz
 ob. mgr. inż. J. Gólarczyk
 ob. St. Imięta
 ob. Cz. Lech
 Dec. w inż. K. Adamczewska
 Prof. dr inż. K. Wejchert
 Arch. mgr. inż. M.A. Czyżewscy
 J. Wyrwał Insp. Obs.
 inż. J. Jonecziak
 Dyr. L. Feltya
 Dyr. S. Boreczkowski
 Dyr. T. Kliman
 Dyr. J. Matejczak WPBN

mgr. Bielewicz KP B.Med-Jai.
 inż. Piorzan WPBN
 inż. K. Lesiecki KPBN
 inż. Er. Marjak Dyr. Kap. Młocza
 mgr. inż. J. Naler Dyr. M.P.B.
 Dyr. M. Ewarowski M.P.B.M.
 Dyr. T. Bredziak Maszynprojekt
 J. Wozarek Kom. Napraw Z.N.P.
 inż. Gąsior Dyr. Kap. Młocza
 ob. J. Balcerek Prow. Pz. P.R.M.
 ob. J. Michalik bez. Pzod. w B
 Dyr. I. Guja Zakł. Zieleni Miejskiej
 Pzew. G. Trojan Z.P. Z.M.M.
 inż. St. Kieżurek Dyr. Kap. Młocza
 inż. O. Gpirolski Dyr. Kap. Młocza
 ob. R. Głochan Pzew. M.K.Z.Z.
 Dyr. M. Nikota M.P. H.K.
 mgr. inż. T. Czechowicz Dyr. Kap. B. Głochan
 mgr. inż. J. Rosa Dyr. Kap. B. Głochan
 inż. Łatak Dyr. B. Głochan
 mgr. J. Lipka V-dyrektor TBI 6RB

Uroczystość przekazania szkole sztandaru 25.04.1963

Obok lista osób, które wbijały pamiątkowe gwoździe, na pierwszym miejscu Jerzy Ziętek, niżej m.in. prof. Kazimierz Wejchert oraz projektanci szkoły Maria i Andrzej Czyżewscy. Dwie strony dalej w Złotej Księdze ich autografy:

projektanci:

Post Scriptum, czyli o moim Ojcu Janie Lipoku

Urodził się w 1911 r. w Radzionkowie.

W 1930 r. ukończył Państwowe Seminarium Nauczycielskie w Tarnowskich Górach.

Pierwszą pracę podjął
we wrześniu 1930 r.
w Szkole Powszechnej
w Kamieńskich Młynach
koło Lublińca, od roku
szkolnego 1932/33 pracował
w szkole w Dąbrówce
Wielkiej (obecnie dzielnica
Piekar Śląskich).

Na zdjęciu ze swoją klasą
w Dąbrówce Wlk., 1934 r.

Dramatyczne losy wojenne, w tym...

... w Wojsku Polskim w Wielkiej Brytanii, Falkirk 1945 r.
Do Polski wrócił w marcu 1946 r.

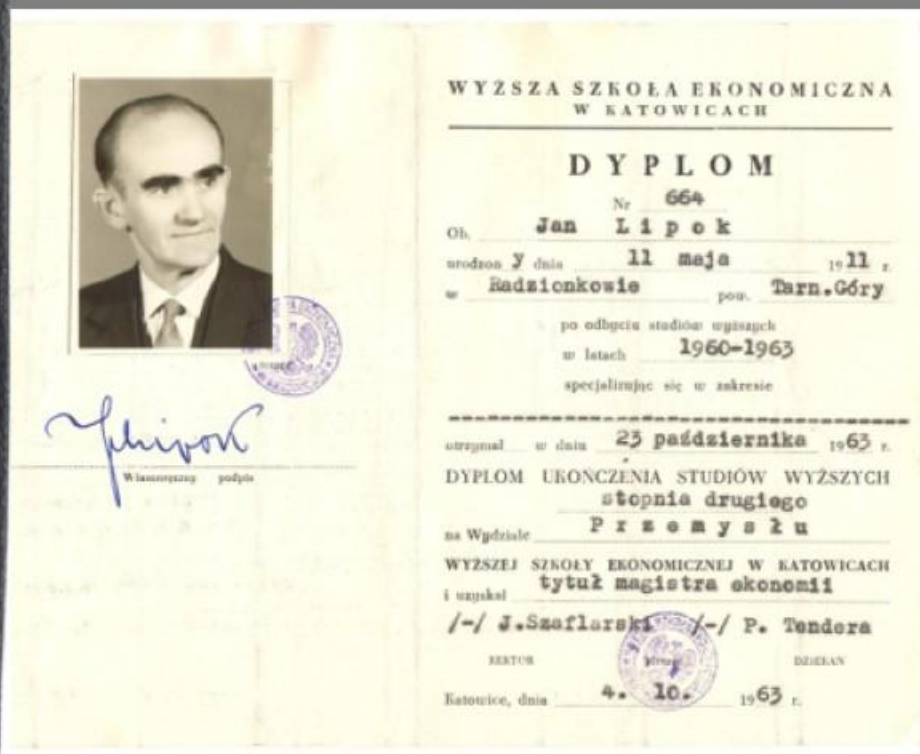

W 1946 r. podjął pracę w Publicznej Średniej Szkole Zawodowej w Mikołowie. W tym czasie ukończył studia ekonomiczne.

Na zdjęciu pierwszy z lewej , Mikołów 1950 r.

Dyplom ukończenia studiów (rozpoczętych w 1937 r., przerwanych przez wojnę)
– dokument z 1952 r., z prawej dyplom z nadaniem stopnia magistra, 1963 r.

Od 1955 r. w szkolnictwie zawodowym w Tychach, najpierw w Technikum Przemysłu Browarniczego, rok później w Zasadniczej Szkole Metalowo-Budowlanej, Szkole Rzemiosł Budowlanych i w Technikum Budowlanym. Dla mnie ta szkoła będzie zawsze szkołą mojego Ojca.

1. IX 1962 r.

Dyrektorem Technikum Budowlanego i Szkoły Rzemiosł Budowlanych został inż. Bernard Hicczorek, zastępcą do spraw pedagogicznych mianowano dyr. Jana Lipoka.

Ślady. Noty w kronice szkoły:
informacja z września 1962 r.
i smutny zapis z czerwca 1972 r.

22 VI 1972

ZMARŁ NAGLE W WIEKU LAT 61 DŁUGOLETNI ZASŁUŻONY NAUCZYCIEL NASZEJ SZKOŁY MGR JAN LIPOK.

24 VI 1972

ODBYŁO SIĘ ZAKOŃCZENIE ROKU SZKOLNEGO 1971/72. OBECNY BYŁ PRZEDSTAWICIEL ROKU WIZYTATOR MGR BR. W AULI NASZEJ SZKOŁY WOBEC GRONA PEDAGOGICZNEGO ZŁOŻYŁ PODZIĘKOWANIE ZA PRACĘ DOTYCHCZASOWEMU DYR. SZKOŁY MGR K. WOJCIECH. DZIEKIJĄC ODBYŁO SIĘ W TECHNIKUM EKONOMICZNYM W TYCHACH. POŻEGNALIŚMY RÓWNIEŻ NAUCZYCIELI ODMÓWIAJĄCYCH NA EMERYTURĘ: MGR P. RYŻALSKĄ, P. I. JASTRZĄBĄ, P. K. ŻEMŁĘ - KIEROWNIKI WIZYTATORÓW SZKOLNYCH. UCZESTNICZYLIŚMY W UROCZYSTOŚCI POGRZEBOWEJ MGR JANA LIPOKA.

mgr Jan Lipok
Żołnierz partyzantki francuskiej, żołnierz W.P., długoletni działacz Związku Nauczycielstwa Polskiego.
Odszedł od nas dobry, sumien-
ny Kolega.
DIREKCJA,
GRONO PEDAGOGICZNE,
OGNIŚKO ZNP I MŁODZIEŻ
TECHNIKUM
BUDOWLANEGO I ZSB
W TYCHACH
Pogrzeb odbędzie się dnia 24. VI. 1972 r. o godzinie 13.30, na Cmentarzu Komunalnym, Tychy-Wartogłowice.

ZASŁUŻONY NAUCZYCIEL

Dnia 22 czerwca 1972 r. zmarł nagle w wieku lat 61, zasłużony nauczyciel, przyjaciel młodzieży

mgr Jan Lipok

żołnierz partyzantki francuskiej, żołnierz W.P., długoletni działacz Związku Nauczycielstwa Polskiego.

Odszedł od nas dobry, sumien-
ny Kolega.

DIREKCJA,
GRONO PEDAGOGICZNE,
OGNIŚKO ZNP I MŁODZIEŻ
TECHNIKUM
BUDOWLANEGO I ZSB
W TYCHACH

Pogrzeb odbędzie się dnia 24. VI. 1972 r. o godzinie 13.30, na Cmentarzu Komunalnym, Tychy-Wartogłowice.

NA EMERYTURĘ

Źródła:

- Kronika szkoły zawodowej w Tychach, prowadzona od 1946 r., w zbiorach Muzeum Miejskiego w Tychach
- Kroniki w zbiorach Zespołu Szkół nr 5 w Tychach
- Anna Szeliga, *Monografia szkolnictwa miasta Tychy do 1979 roku*, Tychy 1980 (maszynopis).
- Materiały i opracowania własne, w tym: Maria Lipok-Bierwiaczonek, *Szkolnictwo*, [w:] *Tychy 1939-1993. Monografia miasta*, [red.] Marek Szczepański, Tychy 1996, s. 277-290.
- Fotografie ze zbiorów Muzeum Miejskiego w Tychach